

A-44526

EESTI KEHAKULTUURI ARENDAMISE KAVA

EESTI KEHAKULTUURI SIHTKAPITALI VALITSUSE
VÄLJAANNE 1935 a.

Eesti kehakultuuri arendamise kava.

Riikliku keskkorralduse ellukutsumise kavatsus kehakultuuri arendamiseks Eestis, on olnud möödunud aasta akuutsemaks sportlikuks probleemiks kogu kodumaal. Selle kavatsuse ümber on löödud rohkesti lahinguid sportnõukogu koosolekul, mitmesugustel nõupidamistel, Keskliidu esindajatekogus ja eriorganisatsioonides, eriti aga sportlike ringkondade telgitagustes.

Huvi kehakultuuri riigistamise küsimuse vastu oli meie sportlaskonnas laialdane, eriti aasta alul, mil Tallinna Spordipressi Klubi selle tõstis mõjuvalt päevakorraale.

Hiljem on mitmesuguste kavade ümber tekkinud võitluse õhkkonnas, kahjuks omistatud rohkem tähelepanu Keskliidu ja Sihtkapitali Valitsuse vahelisele oletatavale rivaliteedile ja tarbetutele ja kahjustavalt mõjuvatele vägikaika vedamistele, kui küsimusele endale.

Ometi algatus on nii suure ja ulatusliku tähtsusega, et siin hädavajalik kõigi kehakultuuri alategevate organisatsioonide üksmeelne ja leplik koostöö. Võitlused väheoluliste pisiasjade ja tülitsemised tühiste detailide pärast, asetavad üldsuses vaid ebasoovitavasse valgusse mitte üksinda mitmeid meie sporditegelastest, vaid kahjuks ka kogu algatuse ja aktiivsiooni.

Loomulikult ei saa sihtkapitali poolt väljatöötatud kava olla täiesti vigadetu ja täiuslik. Selle täiendamiseks ja meie oludele kohandamiseks oleks vajalik kõigi meie spordiliitude ja juhtivate kehakultuuri tegelaste üksmeelne koostöö. Kuid esialgselgi kujul on ulatusliku kava väljatöötamine meie spordiliikumises, mis seni ei saa just hoobelda kavakindluse ja süstemaatilisusega — suureks sammuks edasi hädavajaliku plaanimajanduse poole.

Sihthkapitali valitsuse poolt väljatöötatud kehakultuuri arendamiskava on mõeldud raamina, millesse peaksid mahtuma kõik kehakultuuri avaldused, tegurid, vajadused ja lootused. Nagu kavad üldse, on ka see tarvilik seepärast, et meie igapäevases töös ei unustaks väga vajalikke üksikasju, samuti ei libiseks kehakultuuri põhialustelt ega kaotaks silmist peatähiseid.

Kehakultuuri arendamiskava on esialgne, ulatuslikuma tuleviku jaoks, mille teostamine võib võtta aastaid.

ÜLDPÕHIMÕTTED.

Kehakultuur tugineb kõigepealt inimese kehale. Keha tegevus oleneb aga eeskätt anatoomilistest, füsioloogilistest, tervishoidlikest jt. teaduslikest alustest. Seepärast ongi soliidsemad ja põhjalikumad spordi õperaamatud varustatud peatükkidega, mis käsitavad eelpoolnimetatud küsimusi. On ju kehakultuur lai mõiste, kuna siia kuulub kehaline kasvatus üldse koos võimlemise, mängude, tantsu ja spordiga.

Teaduslike aluste hulka kuulub paratamatult ka rahva kehaline konstitutsioon. Viimane on aga suurel määral pärivuse küsimus. Statistiliste andmete järgi on $\frac{1}{3}$ eesti rahvast osalt alaväärtuslik. Seega on täieväärtuslikke kodanikke Eestis umbes 700.000. Neist kuuluvad umbes 200.000 isikut „spordiikka” s. o. 18—30 eluaasta järku. Sellest üle poole on naisi, nii et meie spordi eliidi valik saab olla ligi 100.000 meesisiku seast. See valik toimub aga näiteks Saksamaal umbes 7.000.000 meesisiku seast, kuna sealne rahvaarv on 70 korda suurem! On igale selge, et kehalise konstitutsiooni ja pärivuse küsimused on Eesti kehakultuuri arengu seisukohast äärmiselt tähtsad. Tõutervise tähtsust kehakultuurile on eriti Poolas ja Itaalias kehakultuuri keskkorralduste poolt täielikult tunnustatud.

Teaduslike aluste puhul on eriti tähtis teadlikult juhitud kasvatustöö, teaduslikud uurimused üldise kehakultuuri alal jne.

Kehakultuur tuleb viia massidesse, kuid senini on näit. E. Sp. Keskliidus liikmeid kõigest 27.000 ja needki peamiselt vaid mehed 20—30 eluaasta vahel.

Kehakultuuri hoogsamaks arendamiseks on vaja tippsaavutusi, rekorde, kooskõlastatud tegevust, avaraid materjaalseid võimalusi ja paljuid teisi eeldusi, kui tahame saavutada ulatuslikumaid sihte.

Kogu kehakultuuri liikumine on aga enne kõike mõeldud meie tervise, vaimlise elamuse, võimsa inimterviku, ning tugeva rahva arendamiseks ja kogu riigi hüvedeks.

KORRALDUS JA TÖÖ.

Kogu kehakultuuri tööd peab koordineerima, et ei oleks asjata jõukulu ühelgi alal. Ettenähtud keskkohat ei võta kellelgi käest tööd, vaid annab veel juure! Ise kõike tegema ei hakka ta ammugi mitte, eriti veel sarnast tööd, mida seni eduga teinud eriliidud, kelle tegevus (vaata kavas: VI „Eriliidud ja Olümpia Komitee”) jääb endiseks.

Keskkorralduse koosseis kavas toodud kujul on ideaal, mille poole peame püüdma. Seejuures ei jõua meie vist niipea olukorrani, kus aasta läbi erialade järele saame eriinstruktoore pidada (nagu Saksa, Soome jt.).

Sunduslikkus kehalise kasvatusel alal on käesoleva kava järele ettenähtud kuni 20 eluaastani. See maksub ainult nende kohta, kes ei allu enam sunduslikkule koolis teostatavale kehalisele kasvatusel.

Samuti oleks uue keskkorralduse üheks tähtsaks ülesandeks hoolitseda selle eest, et spordi ja kehakultuuri organisatsioonid edaspidi rohkem paneksid rõhku oma liikmeskonna vaimsele kasvatusel.

Toome siinjuures täielikult ära sihtkapitali valitsuse poolt väljatöötatud kehakultuuri arendamiskava, et tutvustada seda kogu eesti sportlaskonnale.

Märkused, arvamised ja ettepanekud toodud kava kohta palutakse saata Eesti Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse nimele, Tallinn.

Kehakultuuri arendamise kava.

Üldpõhimõtted.

1. Kehakultuuri tuleb süvendada teaduslikult ja mitmekülgset.
2. Kehakultuur tuleb viia massidesse.
3. Tuleb püüda jõu ja ilu tippsaavutusi.
4. Kehakultuuri liikumine olgu keskendatud ja terviklik.
5. Siht on tõutervisline ja täiuslik inimterviku eestlane.

6. Kehakultuuri tõusuks on vaja luua tervishoidlikke, materjaalseid ja kasvatuslikke sotsiaalseid eeldusi.

I. Korraldus ja töö.

Kehakultuuri koordineeriv keskkorraldus.

1. Keskkorralduse ülesanne.

a) Kehakultuuri alal arendada ja ühtlustada kehakultuuri ja üldkasvatust, kooskõlastades spordiliikumist, tervishoidu, rahvuslikku kasvatust, tõutervist, karskusliikumist ja teisi sotsiaalseid tegureid kaasaaitamiseks valitsusvõimudele tugeva, terve ja rahvusliku eesti kodanikkonna loomiseks.

b) Ülemaaliste ettevõtete, kehakultuuri organisatsioonide, õppekavade ja instruktorite töö algamine, teostamine, registreerimine või abistamine ning staadionete, mänguväljade, võimlate ja kehakultuuri varustuse eest hoolitsemine.

c) Aidata kooskõlastada kaitsejõudude, kooli, riiklike korralduste ning seltskondliste organisatsioonide kehakultuuri tööd.

d) Kehakultuuri töö juhtimine, korraldamine, propaganda ja järevalve seltskonnas ning kokkulepete kohaselt ka mujal.

2. Keskkorralduse koosseis (Normaalkoosseis).

1. Üldjuhataja.

2. Spordi (kergejõustiku) üldjuht, (Üldjuhi abi kohuste täitja).

3. Koolide, sõjaväelise õppuse ja kaitsejõudude keh. kasvatuses kontakti pidamise juhataja.

4. Võimlemise üldjuht (koolis ja väljaspool kooli).

5. Ehitusala juhataja.

6. Propaganda juhataja.

7. Sekretär.

8. Kantselei kirjutaja.

3. Tööjõud.

Kaks spetsiaal üldjuhti:

1. Mängude juht.

2. Mehaanilise spordi juht.

20 maakonna instruktori:

3—4) Harjumaal töötaksid 2 instruktori, 5—6)

Järva — 2, 7—8) Viru — 2, 9—10) Tartu 2, 11)

Järva — 2, 7—8) Viru — 2, 9—10) Tartu 2, 11)

15—16) Viljandi 2, 17—18) Pärnu — 2, 19) Lääne

1, 20—21) Saare — 2, 22) Hiiu 1, 23—24) Võimlemis instr. üle maa.

4. Kursuste ja laagrite korraldamine.

1. Keskkorraldusel tuleb korraldada järgmisi kursusi ja laagreid:

a) kooliõpilastele — suvelaagreid;

b) koos Tartu Ülikooli Kehalise kasvatuse Instituudiga täienduskursusi võimlemisõpetajatele, spordi instruktoritele ja võistluste kohtunikkudele;

c) sportlaskonnale — suvised ja talvised laagrid ja kursused erialade järele;

d) seltskonnale ja eriti algajaile mitmesugused kehalise kasvatuse kursused.

5. Varustuse hankimine.

On vajalik sportlase varustuse massiline tootmine ja spordiseltside varustamine olevate artiklitega, osalt toetusena.

6. Propaganda ala.

1. Toimetab kehakultuuri ajakirja ja aastaraamatuid,

2. kasutab Raadio-Ringhäälingut ja organiseerib kõnelejaid,

3. astub ajakirjandusega ühendusse ja informeerib seda, olles vahemeheks ajakirjanduse ja spordi organisatsioonide vahel,

4. tutvustab Eesti kehakultuuri välismaal — ajakirjanduses ja ümberpöörduvalt,

5. organiseerib kõnekoosolekuid,

6. organiseerib filmimist (demonstr. võistl. jne.),

7. korraldab igal aastal kehakultuuri päevi,

8. organiseerib auhindade ja ainelist toetuste hankimist,

9. kunsti ja kehakultuuri vahelise kontakti loomine,

10. kogub statistilisi andmeid ja korraldab arhiivi.

7. Tõutervis, karskusliikumine ja sportlik kasvatus.

Eesti Eugeneika Seltsi, Karskusliidu ja teiste rahvuskultuuriliste ühingute tegevus tuleb tihedalt siduda rahva kehalise tervenemise ja kasvatuse püüetega.

8. Sportehitused.

Tuleb ehitada Tallinna moodne Spordihoone, kõigisse linnadesse ja suurematesse maakohtadesse ajakohased spordiväljad ja võimlad ning olevad spordiväljad seada eeskujulikku korda.

Tuleb ehitada ujulad kõigisse rahvarikastesse maa-kohtadesse, kus veespordi harrastamine võimalik; suusahüppe mäed ehitada Nõmmele, Otepäele, Tartu ja Viljandi.

Tuleb koostada Maakond. ja Linnade liitude ja sportl. organisatsioonide kaasabil üleriiklik sportehituste kava ja selgitada selle teostamise võimalused.

(Üksikasjalik kava-loetelu antud 1934. a. sügisel hra Teedeministrile.)

II. Ülikool.

a) Ülikoolis tuleb kehaline kasvatus sunduslikuks teha,

b) igal Ülikooli õppeaastal tuleb sisseseada kaks kehalise kasvatus tundi nädalas.

c) üliõpilasil, kes õpivad arstiteaduskonnas tuleb oma eriala kõrval ka kehalist kasvatust õppida ja tutvuneda tüttervise õpetusega,

d) pedagoogika kursusel peab osa pühendatama kehalise kasvatus küsimusele.

III. Kehalise kasvatus Instituut.

Põhimõte: 1. Peab andma diplomeeritud asjatundjaid, mitte üksi võimlemise, vaid kõigil tähtsamil kehakultuuri aladel. Nende ülesannete edukaks teostamiseks:

2. Instituuti peaks täiendatama vastavate õppejõududega ja abinõudega.

a) Instituudil tuleb perioodilisi täienduskursusi korraldada.

1. võimlemise ja spordiõpetajatele,

2. aktiivsportlastele iga spordiala ehiidi viimistlemiseks kas iseseisvalt või koos teiste organisatsioonidega,

3. korraldab informatsioone ja kursusi kooli arstidele, koolinõunikudele ja kooliõpetajatele (võimaluse järgi).

b) Juhtima kehalise kasvatus ala üliõpilastele.

c) Instituudi juures tuleb korraldada kõiksuguseid uurimisi kohalise kasvatus alal.

IV. Kool.

1. Kehaline kasvatus koolis peab saama suurema tähelepanu osaliseks kui seni.

2. Kehalist kasvatust nii alg- kui keskkoolides ja gümnaasiumites, peavad juhtima selleks eriliselt ettevalmistatud õpetajad.

3. Kehalise kasvatuse järelvalve koolides peab olema vastavate asjatundjate käes.

4. Võimlemisõpetajaid tuleb rakendada väljaspool kooli kehalise kasvatuse tööle.

V. Noorsoo kehakultuuri organiseerimine.

Põhimõte: Kuni 20 eluaastani on kehaline kasvatus sunduslik!

1. Tuleb luua algkooli lõpetanute ja elluastunute kehakultuuri organisatsioone.

2. Ühenduse loomine noorte organisatsioonidega (Noor-kotkad, skaudid jt.).

3. Tuleb edendada noorte matkasid.

VI. Eriliidud ja Olümpia Komitee.

Põhimõte:

1. Eriliidud ja kõik teised otsekohe või kaudselt kehakult. puutuvad organisatsioonid on Kehakultuuri Keskkorralduse Nõukogu liikmed, kus nende tegevus Kehakultuuri Keskkorralduse kaudu ühtlustatakse. Muidu jääb üldises mõttes töö endiseks.

2. Spordiseltside töö:

a) Spordiseltsides või ühingutes tuleb luua uus siht — kehalise kasvatuse kõrval tuleks esijoones vaimlisele kasvatusle rõhku panna, püüdes ideaalse sportlase tüübi poole,

b) spordiseltsid või ühingud peaksid rohkem noori koondama oma organisatsiooni. Iseäranis tuleks hoolitseda nende noorte juurevoolule, kes algkooli lõpetamisel edasiõppima ei lähe,

c) spordiseltsid või ühingud peavad senisest intensiivsemalt kehalise kasvatuse kursusi, loenguid pidama ja noorte liikmete järelvalvajateks olema,

d) spordiseltsid või ühingud peavad, kus puuduvad noorte osakonnad, neid asutama.

e) spordiseltsid või ühingud peavad omale valida spordi-pedagooge — juhte, kes omas ühingus oleks ühtlasi noorte kasvatajaks,

f) alevites või külates kus spordiseltsid või ühingud puuduvad, tuleb neid asutada, või luua seal osakondi. Vastavad maak. spordiliidud peaksid selle eest hoolt kandma,

- g) tuleb luua üle maa sportlaste kodused ja
- h) kehakultuuri alal tegutsevate organisatsioonide töö tuleb ühtlustada, läbiviies kõigis teatav normaal-kava.

VII. Kaitsejõud.

1. Eraseltside spordi tegevus tuleb kooskõlastada kaitseväge teenistuse nõuetega, et viimast kergendada.

VIII. Tuletõrje organisatsioon.

Tuletõrje ühinguile tuleb vastav kehalise kasvatususe tegevus-kava väljatöötada, mis vastaks nõuetele.

IX. Omavalitsusasutused, kogukonnad ja eraettevõtted.

1. Linnad ja kogukonnad on kohustatud looma mänguvälje, staadione, võimlaid ja teisi kehakultuuri abinõusid ja neid korras hoidma.

2. Kõik kaubanduslikud, tööstuslikud jt. ettevõtted, kus ametis vähemalt 25 töölisi on kohustatud kehalist kasvatust organiseerima kas iseseisvalt või liitudes teistega. Sama on kohustatud tegema kõik haigekassad, kus vähemalt 500 liiget.

X. Pension.

Kehakultuuri tegelased, ka mitte elukutselised tulevad viia pensioni seaduse alla Kultuurkapitali või muust fondist.

XI. Sissetulekud.

1. Riigi eelarve toetus.

a) Avalikkude tööde summad (sportehituste teostamiseks).

b) Otsekoheste ja kaudsete maksude läbi näit. maks jalgratastele, paberossidele, totalisaatoritele, loteriidele, lõbustusmaks jne.

2. Omavalitsuste abi.

3. Kultuurkapitali osa.

Käesolev kava on väljatöötatud 1934. a. allmainitud Sihtk. Val. juhatuse poolt hra A. Klumbergi, kui teaduslise sekretäri kaasabil ja hääks kiidetud Sihtk. Valitsuse tookordse koosseisu poolt.

Eesti Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse
Juhatuse esimees: J. VILMS

Sekretär: L. KALMET

Liikmed: M. PUUMAN
B. ABRAMS